

FIFTH SESSION
CHAIRMAN: PROF. DR. AYTEN ALTINTAŞ
26 May 2014 MONDAY 17.00-18.00

EVLIYA ÇELEBİ’NİN ‘SEYAHATNAME’SİNDE BAHSİ GEÇEN TIP VE ECZACILIK KONULARI

Mevlüt Sümer¹

¹Pharmacist, Eczane 2023, Fatih Mah. Dr. Vehbi Kütükçü Cad. No: 36 Ilgın, Konya, eczane2023@gmail.com

Osmanlı döneminde; yerel tarih, sosyal tarih, iktisat tarihi, dil ve edebiyat tarihi, dinler tarihi, folklor tarihi gibi alanlarda bugünlere ışık tutan çok sayıda eser yazılmıştır. Kaleme alındıkları dönemlerde halkın ihtiyaçlarına cevap veren bu eserlerden bir kısmı tıp ve eczacılık hakkında bilgi vermektedir. 17. yüzyılda yaşamış, Osmanlı coğrafyasını büyük ölçüde gezmiş ve duyduklarını, gördüklerini ve okuduklarını kendine özgü üslubuyla yazmış olduğu eserinde toplamış olan ünlü seyyah Evliya Çelebi’nin Seyahatname’si de yazıldığı dönem için önemli bir kaynak eserdir.

Bu zamana kadar çok sayıda eser ve makaleye konu olmuş olan Evliya Çelebi ve Seyahatname’sini bütün özellikleri ile ele almak mümkün değildir. Bu bağlamda bu çalışmada da Evliya Çelebi’nin Seyahatname’sinde tıp ve eczacılık hakkında vermiş olduğu bilgiler derlenip, incelenmiştir. Evliya Çelebi’nin bu alandaki bilgileri ana hatlarıyla ve gerektiği yerde çeşitli açıklamalarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Seyahatname’de Evliya Çelebi, o dönemde görülen hastalıkları, hastalıklar için kullanılan macun ve ilaçları, tedavi yöntemlerini, kendisinin katıldığı ameliyatı, sağlık kurumları olan darüşşifaları, şifa kaynağı olan hamamları, halk hekimliğini ve toplumdaki sağlık bilgilerini anlatmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında birçok bilim dalı için hazine olabilecek söz konusu seyahatname, sağlık alanında son derece objektif gözlemler içermekte ve akademik çevreler dışındaki kişilerin de o döneme ait meraklarını gidermektedir.

Anahtar Kelimeler: Darüşşifalar, eczacılık tarihi, Evliya Çelebi, Osmanlı tıbbı, Seyahatname

MEDICINE AND PHARMACY SUBJECTS MENTIONED IN EVLIYA ÇELEBİ’S ‘SEYAHATNAME’

During the Ottoman times, numerous works which shed light on these days were written in the area of local history, social history, economic history, language and literature history, history of religion, history of folklore, etc. In the period in which these works were written, some of them responded to the needs of public and provided information about medicine and pharmacy. Evliya Celebi who lived in the 17th century, was a great traveler who visited most parts of the Ottoman geography and wrote what he heard, saw and read with a special style of his own and collected these writings in his work entitled as Seyahatname (Travelogue). Evliya Çelebi’s Seyahatname is an important resource for in the period which it was written.

Up to this time, Evliya Çelebi and his Seyahatname which has been the subject of numerous works and articles, were not be able to fully handled with all their features. In this context, information given by Evliya Çelebi about medicine and pharmacy in his Seyahatname have been compiled and examined in this study. The information in this area has been tried to put forward with general and various explanations. In Seyahatname, Evliya Çelebi talks about diseases in that period, pastes and drugs used against different diseases, treatment methods, surgery that he joined, darüşşifas (hospitals) which were medical institutions, baths which were source of healing, the folkloric medicine and public health issues. In this regard, Seyahatname which is a treasure for many different disciplines, contains highly objective observations in the area of health and resolves curiosity at related to that period of people outside academic circles.

Keywords: Darüşşifa, pharmacy history, Evliya Çelebi, Ottoman medicine, Seyahatname